

Şairin beyanını kaale almam, şiire bakarım

Ağırlıklı olarak Radikal **Kitap**'ta yayımlanan günümüz Türk şiiri üzerine makalelerini 'Şiirimin Çeyrek Yüzyılı' kitabında toplayan Yücel Kayıran, "Her şairin bir derdinin olması gerektiğini düşünürüm. Bu derdin de dönemsel olup olmadığına dikkat ederim. Şairin beyanını kaale almam. Bir şair, 'Ben derdi olan bir şairim' diyebilir. Söze değil, şiire bakmak gerekir" diyor.

DERVİŞ ŞENTEKİN
sentekin10:

Şiir üzerine tartışma alanları açan, bunu sorun edinen biridir Yücel Kayıran, desem...

Genellikle sorun çıkaran biri olarak bilinirim. Oysa kuşkusuz sorun çıkaran değil, sorunu olan biriyim. Bir derdi, bir problemi olmak da bir bakıma yeni tartışma alanları açmak anlamına gelir. Ben, bir problemi, bir derdi olma durumuna, bir çıkmazla yüz yüze gelmek diyorum. Dolayısıyla her şairin bir derdinin olması gerektiğini düşünürüm. Ve bu problemin de dönemsel olup olmadığına da dikkat ederim; yani gelip geçici mi, yoksa varlıksal bir temele mi dayanıyor, ona bakarım. Şairin beyanını kaale almam. Bir şair, "Ben derdi olan bir şairim" diyebilir. Söze değil, şiire bakmak gerekir... Ama kimi şairler, poetik bakımdan bir aporia durumuna, yani çıkmaza sürüklenirler. İçerik bakımından aporia durumunu dile getirmek, söz konusu şiirin meselesi olan bir şiir olduğunu gösterirken poetik bakımdan aporia durumuna düşmek, söz konusu şairin bocalayıp savrulduğunu, poetik ölüme sürüklendiğini gösterir. Olağanlıklar gereği, söz konusu şairin bu durumda şiiri terk etmesi gerekir. Ama özellikle son yıllarda öyle olmuyor. Özellikle genç şairlerden alınan ilhamla yeni bir şiir anlayışı geliştiriliyor ve "Bu benim ikinci dönemim" biçiminde bir retorik geliştiriliyor. Dolayısıyla bunları dile getirdiğinizde uzlaşmaz tartışmalar ortaya çıkar.

'Şiir analizinde ontolojik yaklaşım' nedir ve senden önce deneyen var mı?

Ontolojik yaklaşım, bir yapıtı, bir anlayışa, bir filozofa veya bir ideolojiye göre açıklayan bir yaklaşım değil, tam tersine, yapıtı, yapıtın kendisinde bulunan ayırıcı özelliklere göre analiz etmektir. Bir yapıt şu veya bu anlayışa veya ideolojiye göre yazılmış olabilir. Bizim o yapıtı kendi başına bir varlık, kendi başına bir var olan olarak ele almamız gerekir. Bir şiir yapıtını varlık olarak görmek de onu bir canlı veya organizma olarak görmek değil, kendi bütünlüğünü tamamlamış bir yapıt olarak görmek demektir. Yani şairin kendi probleminin bütünlü-

günü ortaya koymuş olması gerekir. Ontolojik yaklaşım, öncelikle analiz konusu olan şiirin, uzamda veya tarihsel alanda, yani diğer şiirler arasındaki kapladığı yerin ne olduğunu analiz eder. Varolmak, yer kaplamak demektir çünkü. İkinci aşamada, analiz konusu edilen şiirin neliğinin irdelenmesi yer alır. Söz konusu şiiri, o şiir yapan, onu benzerlerinden farklı kılan ayırıcı özelliğinin ne olduğunun belirlenmesi...

Batıda bu yöntemi kullanan bir edebiyat eleştirmeni var mı, bilmiyorum ama sanmıyorum da. Ben ilhamımı Aristoteles'in kendisinden, onun ontolojisinden ve yapıtlarındaki analiz biçiminden aldım. Kuşkusuz Aristoteles'i keşfetmemde üniversitede aldığım eğitimin önemli rolü var. Burada Ioanna Kuçuradi'nin yaklaşımını ve etkisini göz ardı etmem mümkün değil. Ama bu yaklaşımın şiir analizine uygulanmasını, bir poetik analize dönüştürülmesini sanırım benden önce yapan olmadı. Daha önceki **kitaplarımdan** farklı olarak bu yeni kitabımın ayırıcı özelliği de bu yaklaşımın uygulandığı yazılar olmasıdır.

Bu kitabında da birçok 'sav'ın var. "İkinci Yeni'den sonra ortaya çıkan şiirin neliği ile yeri hakkında tanımlama getirme ve bu yolu tartışmaya açma iddiasındadır" diyorsun...

İkinci Yeni sonrası dönem, yani 60'ların başından 1980'ne kadar gelen dönem, denilebilir ki İkinci Yeni ile toplumcu şiir arasında yaşanan poetik gerilimle geçmiştir. 70'li yıllara gidildiğinde bireyci burjuva şiiri olarak lanse edilen İkinci Yeni şiirinin gündemden neredeyse düştüğünü görürsünüz. 80'li yılların ortasında

bu gerilim kendisini hala hissettirir biçimdeydi. Alt sınıflardan gelen şiir okurları orta sınıfa çıktıkça, İkinci Yeni'ye sahiplendiler. Savrulan ise kendisini toplumcu olarak niteleyen şairlerin şiiri oldu. Daha çok alt sınıf ve kesimlerden gelen şairlerin görülen bir durumdu bu. Bugün birçoğu hem kendi geçmişini hem de şiirinin geçmişini yeniden dizayn etme çabasında. 60'lı yıllardan günümüze kadar farklı ideolojik görüşmeler içinde gelen bu şiiri, bir medeniyet duygusundan yoksun olan bu şiiri, ben istila kültürünün şiiri olarak adlandırıyorum. Bugün kimi İslamcı gençliğin yazdığı şiirde de bu istila fenomenini görmek mümkündür.

Şairlik mi, eleştirmenlik mi? Hangisi daha zor ya da her ikisi birlikte nasıl vuku buluyor?

Şairliğim, ötekilerini eleştirimden şiddetinden korunmuştur; sanırım, "Ben de şiir yazıyorum, şiirim, yumuşak karnımdır, oraya saldırdılar, o nedenle çok fazla yüklenmeyeyim" biçiminde bir akıl yürütmüş olsam gerek. Eleştiri ise beni başkalarının 'şiirinden' korunmuştur. Benim şiir yazmaya başladığım o yıllarda, Türk şiir ortamı, bana çıkışı olmayan bir mağara gibi görünmüştü. Bir fenere ihtiyacım vardı; sanırım eleştiri, benim için böyle bir işlev gördü.

**ŞİİRİMİN
ÇEYREK
YÜZYILI**

Yücel Kayıran
Yapı Kredi Yayınları, 2016
516 sayfa, 38 TL.